

Frankrijk ging Europa voor

Auteur(s):

Lanjouw, G.

Rijksuniversiteit Groningen, vakgroep International economics and Business.

Verschenen in:

ESB, 86e jaargang, nr. 4340, pagina 996, 21 december 2001

Rubriek:

Monitor

Trefwoord(en):

wisselkoers

De Afrikaanse monetaire unie die bekend staat onder de naam CFA-zone, werd in 1945, toen de desbetreffende landen nog koloniën waren, door Frankrijk gesticht. De afkorting 'CFA' stond toen nog voor Colonies Françaises d'Afrique. In 1959 vond, nadat de koloniën onafhankelijk waren geworden, een splitsing plaats in twee deelzones, te weten een West-Afrikaanse, waarvan de huidige naam uemoa (Union Economique et Monétaire Ouest Africaine) is, en een centraal-Afrikaanse, die tegenwoordig CEMAC (Communauté Economique et Monétaire de l'Afrique Centrale) heet ¹.

Kenmerken

De belangrijkste kenmerken van de monetaire unies zijn de volgende ²:

» elke unie heeft een supranationale centrale bank;

» de twee unies hebben hun eigen valuta, beide met 'CFA-frank' als afkorting;

» de CFA-franken van beide unies zijn qua waarde gekoppeld aan de Franse frank. Van 1948 tot 1994 was de wisselkoers vijftig CFA-frank per Franse frank, daarna devalueerden de CFA-franken naar honderd CFA-franken per Franse frank. Sinds de komst van de euro in 1999 is de CFA-frank gekoppeld aan deze munt;

» de CFA-franken van beide unies zijn vrijelijk omwisselbaar in Franse franken. De convertibiliteit wordt gegarandeerd door de Franse regering. De reserves van de aangesloten landen worden voor een groot deel samengebracht op een rekening bij het Franse ministerie van Financiën.

De regels van de unies stellen beperkingen in de sfeer van het monetaire en financiële overheidsbeleid van de lidstaten, onder meer ten aanzien van de mate van monetaire financiering van overheidstekorten.

Functioneren

De filosofie van de CFA-zone is om de wisselkoers als nominaal anker ter beteugeling van inflatie te laten dienen. Via de werking van goederenarbitrage zorgt een dergelijk wisselkoersstelsel er in principe voor dat de binnenlandse inflatie in de pas loopt met die in het ankerland. Deze opzet heeft door de jaren heen bevredigend gewerkt. De inflatiecijfers voor de landen van de CFA-zone steken gunstig af bij die van de rest van sub-Sahara Afrika ³.

De groeiprestaties van de CFA-landen laten een meer divers beeld zien. Perioden met hogere groei in vergelijking met de overige landen van sub-Sahara Afrika, zoals in het begin van de jaren tachtig, worden afgewisseld door perioden met het omgekeerde beeld. Wat betreft deze laatste is vooral de periode die de tweede helft van de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig omvat, belangwekkend. In deze periode apprecieerde de Franse frank en daarmee de CFA-frank ten opzichte van met name de Amerikaanse dollar. Dit kwam de CFA-landen op verlies aan concurrentievermogen te staan, dat nog werd versterkt doordat concurrenten in de Afrikaanse regio, zoals Ghana en Nigeria, overgingen tot devaluatie van hun munten. De verslechterende concurrentiepositie leidde uiteindelijk tot de beslissing om in 1994 de CFA-frank te devalueren. In de daaropvolgende periode lieten de CFA-landen weer een sterkere groei van het bbp zien dan de andere landen in de regio ⁴.

Een ander aspect van het functioneren van de CFA-zone betreft het mogelijke positieve effect van de monetaire samenwerking op de onderlinge handel, een van de voornaamste voordelen die uit de literatuur over monetaire unies naar voren komt. Op dit punt lopen de resultaten van de West-Afrikaanse en de Centraal-Afrikaanse unie uiteen. Blijkt in de uemoa wel sprake te zijn van een waarneembaar positief effect op de onderlinge handel, in het geval van de CEMAC zijn hiervoor geen aanwijzingen te vinden ⁵.

Lessen voor de Europese monetaire unie?

Er is sprake van belangrijke verschillen tussen de monetaire unies van de CFA-zone en de Europese Economische en Monetaire Unie. Ten eerste zijn de uemoa en de CEMAC asymmetrische wisselkoersstelsels, waarbij de lidstaten hun valuta koppelen aan een valuta van een industrieel land. De emu is daarentegen een symmetrisch stelsel. Ten tweede is de monetaire integratie in de CFA-zone niet de 'bekroning' van economische integratie. De beoogde regionale economische integratie in de zone heeft tot nu toe tot weinig concrete resultaten geleid.

Niettegenstaande de verschillen, is een les voor de Europese emu uit de ervaringen van de CFA-zone dat een monetaire unie wel de inflatie kan beteugelen, maar op zichzelf geen garanties biedt voor goede macro-economische prestaties in bredere zin

---

1 In de huidige opzet van de CFA-zone staat CFA in het geval van de West-Afrikaanse deelzone voor Communauté Financière Africaine en in dat van de Centraal-Afrikaanse voor Coopération Financière en Afrique Centrale.

2 Zie onder meer S.M. Nsouli, A primer on the French franc zone, in: R.C. Barth en C.-H. Wong (red.), *Approaches to exchange rate policy*, IMF, Washington D.C., 1994, blz. 187-199.

3 Nsouli, *idem*, blz. 193.

4 P. Masson en C. Patillo, *Monetary union in West Africa (ECOWAS)*, IMF Occasional Paper, nr. 202, Washington D.C., 2001, blz. 10.

5 Masson en Patillo, *idem*, blz. 40.